

HOOFSTUK 3

KENMERKE VAN SWART GETROUDE STUDENTE IN DIE AKKULTURASIE- PROSES AAN DIE UNIVERSITEIT VAN PRETORIA

3.1 INLEIDING

Sedert die negentigerjare het sosio-ekonomiese, maatskaplike en politieke veranderinge in Suid-Afrika, tot die veranderinge in swart gemeenskappe aanleiding gegee (De Haas, 1989:5). Armoede, swak behuising, werkloosheid, die ontbreking van ontspanningsfasiliteite en die migrasielandboustelsel is 'n paar van die faktore wat 'n negatiewe invloed op die stabiliteit van die swart huwelike en gesinne het. Die verandering van die tradisionele familiestruktuur van die swart huwelike en gesinne, dateer egter volgens Viljoen (1994:6) vanaf die vroeë koloniale periode. Kolonialisme het volgens die Marxistiese perspektief tot die ontstaan van ander prosesse, soos industrialisasie, verstedeliking en modernisering, aanleiding gegee. Die interafhanklikheid van hierdie sosiale prosesse het die gemeenskap beïnvloed en tot die afbreking van die familiestruktuur aanleiding gegee (Viljoen, 1994:6).

Die invloed van hierdie veranderinge op die stabiliteit van die tradisionele huwelik en familie word deur Ekpe in Viljoen (1994:7) beklemtoon en meld die volgende stelling: "The basic structure of African life is the family. Even before the arrival of the white man in Africa, the social structure possessed a system of organising behaviour and economy, a cultural system for the preservation of its uniqueness and independence, a system of control and integration".

Die navorser stem saam met laasgenoemde outeurs se standpunte, aangesien volkekundige studies hierdie stabiele, georganiseerde, tradisionele familiestrukture beklemtoon. Sosiale verandering in Suid-Afrika gister en vandag, het 'n invloed op swart huwelike en gesinne (Strydom, 1995:115). So byvoorbeeld

vermeld Harvey in Viljoen (1994:6) dat die apartheidsstelsel wel 'n negatiewe invloed op die swart gesin in Suid-Afrika gehad het. Nuwe ondersteuningsprogramme en familiebeleid neem sedert die laat tagtigerjare toe, aangesien daar groot kommer ten opsigte van die verval van die swart gesinne heers. Die apartheidstelsel, die migrasielandbousistelsel en geforseerde hervestiging is maar 'n paar faktore wat 'n belangrike invloed op die verval van die swart gesinne gehad het.

Soos reeds vermeld, wek hierdie veranderinge in swart huwelike en gesinne groot kommer. Berardo in Viljoen (1994:1) verwys na die invloed van die veranderinge as 'n toets vir die swart huwelike: "Throughout the eighties, families in the United States as well as in other parts of the world continued to modify their structures and functions to accommodate changes in the larger society and its institutions. Indeed it is generally acknowledged that the survival of the family unit is highly dependent on its chameleon-like ability to absorb such external challenges and to adapt accordingly. It is during periods of rapid and extensive social change that this resilient character of families is particularly tested".

Hierdie toets strek veel verder, aangesien Garbers in Steyn, Strijdom, Viljoen & Bosman (1987:viii) meen dat "familie" die kerninstelling van alle samelewings is en beklemtoon die belangrikheid van 'n goed gebalanseerde familie. 'n Goed gebalanseerde familie het 'n positiewe impak op die samelewing. So byvoorbeeld haal Edgar die siening wat in die Verenigde State van Amerika (VSA) tydens die "International Year for the Family" in 1994 geheers het aan: "Stronger families are seen as the most effective preventative measure against instability, crime, juvenile delinquency, drug and alcohol addiction, and lack of care for dependent family members, children, the aged and the disabled. It is seen as important that International Year of the Family encompasses the diversity of family forms and cultures (Edgar in Viljoen, 1994:18)".

Die navorser stem saam met die bogenoemde bespreking en soos reeds deur Edgar in Viljoen (1994:18) vermeld, gee 'n stabiele familie tot 'n stabiele individu aanleiding. Laasgenoemde gee weer volgens die navorser tot 'n stabiele huweliksmaat aanleiding. 'n Stabiele huweliksmaat voltooi die sirkel en verseker 'n stabiele huwelik en gesin. Die realiteit is egter dat hierdie stabiliteit van die swart huwelik deur die veranderinge in Suid-Afrika beïnvloed word. Navorsing in hierdie verband is van groot belang en daarom vermeld Malan (1992:30): "Wat Afrika betref, is die mate van akkulturasie in 'n Westerse rigting en blootstelling aan Westerse denkwyses 'n belangrike faktor wat vir die wisselende individuele aksente verantwoordelik is. Groot vindingrykheid sal nodig wees om die tradisionele waardestelsels van swart mense suksesvol te verreken en by 'n geïntegreerde ontwikkelingsmodel in te bou waarin 'n brug tussen die Eerste en Derde Wêreld gebou word".

Die navorser is van mening dat Maatskaplike Werk 'n bydrae kan lewer in hierdie groot vindingrykheid, om die swart egpare op die terrein van huweliksvoorligting en -beraad te bereik. Die navorser maak dieselfde gevolgtrekking as Strydom(1995:123), naamlik dat die maatskaplike hulpverlening nie aan die hand van die Westerse riglyne aan die swart individu, in die huwelik en binne die gesin aangebied kan word nie. Die probleme in die pluralistiese samelewing en die verskillende kulture kan nie deur 'n homogene terapeutiese intervensie aangespreek word nie. Nuwe inheemse modelle moet ontwikkel word om grotendeels van nuwe intervensiestrategieë vir huweliksbegeleiding, naamlik huweliksvoorbereidig en –berading, gebruik te maak. Om laasgenoemde te kan bereik, moet daar eers op die huwelik gefokus word.

Die huwelik is soos 'n goeie toespraak wat nie volgens sy lengte nie, maar volgens sy inhoud beoordeel word (Le Grange in Alpaslan, 1994:voorwoord).

Die huweliksverhouding bepaal die gehalte van die gesinslewe, terwyl die gesin weer as 'n verlengstuk van die huwelik gesien kan word. Laasgenoemde feite beklemtoon die belangrikheid van die versorging van 'n huwelik deur die egpare of hulpverleners, om optimale gesinslewe te verseker. Alpaslan (1994) vermeld in die inleiding van sy boek dat verloofdes en jong getroudes vir die daarstelling van 'n goeie of bevredigende huweliksverhouding, moet poog om:

- * 'n kennisbasis oor die huwelik (die werking van die huwelik, die samestellende dele van die verhouding en die invloed daarvan) op te bou;
- * hulself en hul egmaat op te bou;
- * hulself op die huwelik voor te berei en aan kritieke groei-oorgangspunte na die huwelik, aandag te skenk; en
- * te volhard in die verhoudingsvaardighede wat tydens die voorbereiding en begeleiding aangeleer word.

Die navorser stem saam met die outeur, maar meen dat elke individu (binne sy/haar kulturele raamwerk) verskillende persepsies ten opsigte van die huwelik, gesin en familie het. Laasgenoemde word deur Viljoen (1994:18) bevestig. Kultuur beheer ons lewens, soos reeds in die vorige hoofstuk bespreek is. Pederson & Ivey (1993:1) bespreek hierdie aspek en vermeld: "Culture controls our lives ... ignoring the influence of culturally learned assumptions means giving up freedom, power, and internationality in our personal lives". Na aanleiding hiervan moet daar aandag gegee word aan die kulturele verskille ten opsigte van die huwelik en watter invloed hierdie verskille op mekaar het.

Soos reeds vermeld, is die individu, die huwelik, die gesin en die gemeenskap van Suid-Afrika aan voortdurende verandering onderhewig. Baie kulturele verskille en wedersydse kulturele invloed vind plaas. Viljoen (1994:23) verwys na 'n aanhaling uit 'n nuusbrieff wat in 1985 deur die United Nations uitgegee is: "Associated with the changes in roles and responsibilities stemming from the

processes of modernization are shifts in values, including an emphasis on individualism, greater equality between men and women, pressures to adopt the values and perspectives of other, usually dominant groups and conflicts between family values and developmental values”.

Na aanleiding hiervan en die voorafgaande bespreking in die vorige hoofstuk, vind die grootste kulturele verskille, invloed, verandering en aanpassing tussen die Afrika en Westerse kultuur in Suid-Afrika plaas. Laasgenoemde word volgens Els (1992:19) deur die proses van akkulturasie gekenmerk. Hierdie aanpassing by veranderinge en die ontwikkeling van “nuwe” kenmerke in swart huwelike moet bestudeer word, om sodoende nuwe inheemse modelle vir huweliksbegeleiding aan swart egpare, te ontwikkel. Die uiteindelijke doel van hierdie studie is om die gevolgtrekkings te benut vir die verbetering van die kwaliteit van die swart huwelik en familie om sodoende rekonstruksie van die gemeenskap in Suid-Afrika te bewerkstellig. Daarom word daar vervolgens na die kenmerke van swart huwelike en hoe die akkulturasieproses die komponente van die huweliksverhouding beïnvloed, gekyk. Enersyds word daar gekyk na die verskil tussen tradisionele en Westerse huwelike, om andersyds vas te stel hoe die swart getroude student se persepsie ten opsigte van die tradisionele huwelik tydens die akkulturasieproses verander het. Laastens word huweliksbegeleiding met kulturele bewustheid volgens die geïntegreerde benadering bestudeer.

Die navorser wil daarop let dat hierdie studie nie op die kenmerke van die tradisionele swart huwelik gedoen word nie, maar wel op die huwelik in die akkulturasieproses, dit wil sê veranderinge na aanleiding van die invloed van die Westerse kultuur. Voordat daar egter na hierdie veranderende swart huwelik gekyk word, word die verskille in die modern Westerse en tradisioneel Afrika huwelik kortliks bespreek. Sodoende kan die verandering na die Westerse kultuur/huwelik en die behoud van sekere kenmerke van die Afrika kultuur/huwelik kortliks geïdentifiseer word.

3.2 DIE VERSKIL TUSSEN TRADISIONELE EN WESTERSE HUWELIKE

Die ideologiese polarisasie tussen die Afrika-kommunisme en Westerse kapitalisme word kortliks deur Malan (1992:29) beskryf. Hierdie outeur vermeld dat konflikte en probleme in stedelike gemeenskappe deur hierdie kognitiewe gedragsmotiveerders in die verstedelikingsproses verklaar kan word. Die navorser stem saam met Malan (1992:29) en meen dat hierdie verskille nie alleen tot konflikte en probleme aanleiding gee nie, maar ook soos reeds vermeld emosionele ontwinging en persoonlike stremminge ten opsigte van mensepotensiaal veroorsaak. Laasgenoemde sluit kulturele verandering (akkulturasie) en botsings wat na aanleiding van die voorafgaande hoofstuk die individu, huwelik, gesin en gemeenskap direk beïnvloed.

Die navorser stem saam met die outeur se siening ten opsigte van die problematiek rondom die verskille tussen die Westerse en Afrikakultuur. Wilson & Stith (1991:37) kontrasteer die waardes van die swart Amerikaner en die blanke Amerikaner en vermeld: "... White Americans place greater emphasis on independence, achievement, material assets, planning, youth and power; Black Americans put greater emphasis on sharing, obedience to authority, spirituality, and respect for elders and heritage". Albei beskrywings toon die problematiek en onvermoë om die twee kosmologiese waardes te aanvaar en tot 'n mate te verenig. Die bogenoemde verskille verklaar die kulturele, politieke en sosiale botsings wat tussen die swart en blanke gemeenskappe plaasvind.

Die realiteit van hierdie tendense is kommerwekkend en 'n uitdaging, maar die navorser stem saam met Kruger in Gobodo (1990:93) se voorstel tot die hantering van hierdie problematiek: "Africanisation of the white South African. It is true that both the white and the black worlds can benefit significantly from each other without sacrificing each one's own identity".

Uit die aard van hierdie kosmologiese verskille, vermeld Van der Vliet (1991:221) die verskille tussen die tradisionele Xhosa-huwelike en die Moderne huwelike. Die moderne huwelik is gebaseer op die kerngesin, met 'n sterk verbintenis tussen die man en die vrou. Die tradisionele Xhosa-huwelik is gebaseer op die oop, uitgebreide gesinstruktuur, met 'n duidelike verdeling van werk en verantwoordelikhede. De Haas (1989:4) is van mening dat die egskedingsyfer onder die swart gemeenskappe toeneem en skryf dit toe aan die veranderende omstandighede waarby die swart huwelike moes aanpas. Hy bespreek onder andere die konteks van tradisionele versus moderne huwelike.

Vir die doel van hierdie studie verwys die tradisionele huwelik na die huwelik van die vier etniese swart bevolkingsgroepe in Suid-Afrika, terwyl die moderne huwelik na die Westerse huwelik verwys. Die swart bevolkingsgroepe in Suid-Afrika word volgens Van Warmelo in Steyn, Strijdom, Viljoen & Bosman (1987:29) antropologies in vier verskillende etniese groepe verdeel, naamlik:

- * Die Nguni, wat uit die Zulu, die Swazi, die Xhosa en die Ndebele bestaan.
- * Die Sotho's, wat uit die Suid-Sotho, Wes-Sotho en Noord-Sotho bestaan.
- * Die Tsonga Shangaan.
- * Die Venda.

Al hierdie etniese groepe verskil in grootte, woonplek, kultuur, taal en gewoontes. Ten spyte van al hierdie verskille is daar volgens Rip in Steyn, Strijdom, Viljoen & Bosman (1987:30) wel ooreenkomste en 'n sekere graad van kulturele kohesie. As gevolg hiervan kan daar 'n breedvoerige algemene studie ten opsigte van die swart huwelike in Suid-Afrika gedoen word. Die tradisionele huwelike was primêr op die ekonomiese en reproducerende aspekte gebaseer. Die verdeling van werk en rolle van die man en die vrou was duidelik neergelê. Die vrou het die huishoudelike take en landbouaktiwiteite verrig. Haar rol in die voortbestaan van die familie en moeder vir haar kinders, is van groot belang (Rip in Steyn, Stijdom, Viljoen & Bosman, 1987:30).

Die Westerse huwelike is gebaseer op 'n sterk verhouding en kameraadskap met 'n emosionele band tussen die man en die vrou. Beide die man en die vrou het spesifieke rolverdelings, maar dit is nie so rigied soos die tradisionele huwelike nie. Steyn, Strijdom, Viljoen & Bosman (1987:30) se menings ten opsigte van die verskille tussen die tradisionele en moderne huwelike is insiggewend en belangrik vir die hulpverlening aan swart egpare.

Die beste opsomming ten opsigte van hierdie verskille, wat die bogenoemde outeurs se menings saamvat, word in Tabel 1 deur Rice in Alpaslan (1994:3-4) uiteengesit. Die andersoortige funksies en eise wat hedendaags van huwelikspare verwag word, dwing die tradisionele huweliksvorm om vir die moderne huweliksvorm plek te maak (Alpaslan, 1994:3).

Die tradisionele huwelik is volgens De Haas (1989:5) na die Industriële Revolusie deur die Westerse huwelike en kosmologie beïnvloed. Laasgenoemde het tot 'n toename in egskeidings onder die swart gemeenskappe aanleiding gegee. De Haas (1989:5) meen dat die sosiale en kulturele faktore tot hierdie verbrokkeling van die swart huwelike aanleiding gee.

Die moderne verwagtinge van die sosiale sisteem het tot die verandering in die man en vrou se rolle en verwagtinge aanleiding gegee. De Haas (1989:4) en Van der Vliet (1991:221) se bespreking van die verandering in en/of verbrokkeling van die tradisionele huwelike, beklemtoon die onvermoë van die tradisionele man om aan die moderne verwagtinge van die vrou te voldoen.

TABEL 1:

DIE VERSKILLE TUSSEN TRADISIONELE EN MODERNE HUWELIKE

Tradisionele huwelik	Moderne huwelik
<ul style="list-style-type: none"> • Die huwelik is die middel tot 'n doel, byvoorbeeld vir ouerskap.	<ul style="list-style-type: none"> • Die huwelik is die doel op sigself, byvoorbeeld liefde, kameraadskap en behoeftebevrediging.
<ul style="list-style-type: none"> • Die huwelik is institusioneel met die uitgebreide gesin as hoofokus.	<ul style="list-style-type: none"> • Die huwelik is persoonlik met die kerngesin as fokus.
<ul style="list-style-type: none"> • Die uitgebreide gesins fokus op selfverloëning.	<ul style="list-style-type: none"> • Die kerngesin fokus op selfontwikkeling en selfverwesenliking.
<ul style="list-style-type: none"> • Minder vryheid en meer sekuriteit.	<ul style="list-style-type: none"> • Minder sekuriteit en meer vryheid.
<ul style="list-style-type: none"> • Outokratiese bestuurstyl met die vrou as ondergeskikte.	<ul style="list-style-type: none"> • Demokratiese bestuurstyl met beide partye gelyk.
<ul style="list-style-type: none"> • Min emosionele en persoonlike betrokkenheid.	<ul style="list-style-type: none"> • Maksimum emosionele en per soonlike betrokkenheid.
<ul style="list-style-type: none"> • Min openlike kommunikasie.	<ul style="list-style-type: none"> • Baie openlike kommunikasie.
<ul style="list-style-type: none"> • Rigiede rolverdeling.	<ul style="list-style-type: none"> • Buigsame rolverdeling.
<ul style="list-style-type: none"> • 'n Statiese verhouding.	<ul style="list-style-type: none"> • 'n Dinamiese en ontwikkelende verhouding.
<ul style="list-style-type: none"> • Seksuele gemeenskap is die man se voorreg en die vrou se verpligting.	<ul style="list-style-type: none"> • Wederkerige seksuele behoeftebevrediging.
<ul style="list-style-type: none"> • Seksuele verhouding vir voortplanting	<ul style="list-style-type: none"> • Seksuele gemeenskap vir liefdesbetoning en genot.
<ul style="list-style-type: none"> • Groot gesinne.	<ul style="list-style-type: none"> • Klein gesinne: gesinsbeplanning.
<ul style="list-style-type: none"> • Die keuse van die huweliksmat word deur die uitgebreide gesin bepaal.	<ul style="list-style-type: none"> • Die keuse van die huweliksmat is persoonlik.
<ul style="list-style-type: none"> • Egskeiding is onaanvaarbaar.	<ul style="list-style-type: none"> • Egskeiding is 'n alternatief vir 'n verbrokkelende huwelik.
<ul style="list-style-type: none"> • Huweliksverwagtinge islaag.	<ul style="list-style-type: none"> • Hoë huweliksverwagtinge en die moontlikheid van teleurstellings

(Alpaslan, 1994:3-4)

Die navorser stem saam met beide outeurs en beklemtoon weereens die problematiek rondom die verandering, verstedeliking en verwestering wat tot die aanpassing by hierdie kulturele verskille en/of veranderinge aanleiding gee. Min navorsing ten opsigte van die Westerse invloed op die swart huwelik is beskikbaar. Aangesien die navorser hierdie aanpassingsprobleme in die veranderingsproses onder die swart studente geïdentifiseer het, word daar na aanleiding van die vorige hoofstuk oor die invloed van akkulturasie op die individu as student, die kenmerke van die swart getroude student volgende bestudeer.

3.3 SWART GETROUDE STUDENTE IN DIE AKKULTURASIEPROSES

'n Toename in studente se aanvraag op huweliksberading by sielkundige en maatskaplike dienste op kampus, word 'n algemene verskynsel (Dickstein (1991:471). Studente is nie bewus van die tekens van huwelikstres nie en kan somtyds nie sonder hulpverlening gebalanseerd funksioneer nie. Die getroude student het volgens Dickstein (1991:471) andersoortige behoeftes as ongetroude studente en vermeld: "Married student issues concern combining family/school/career, effective time management, enriching a relationship ..". Die navorser stem saam met hierdie bevindinge en meen dat die swart getroude student, na aanleiding van Hoofstuk 2, nog verdere andersoortige behoeftes aan blanke Suid-Afrikaanse Universiteite kan hê. Die vraag is, het hulle wel andersoortige behoeftes as die blanke getroude student en indien wel, wat sluit hierdie behoeftes in?

Om hierdie vraag te beantwoord of te bestudeer, moet die mens binne sy gemeenskap in totaliteit gesien en bestudeer word (Strydom, 1995:123). In Hoofstuk 2 is die invloed van akkulturasie op die individu as student bespreek en is afgelei dat akkulturasie wel 'n invloed op die huwelik, gesin en die gemeenskap het. Die swart getroude student het daarom volgens die navorser

wel andersoortige behoeftes, naamlik behoeftes wat met die suksesvolle aanpassing by kultuurveranderinge, die studentelewe en die getroude lewe gepaard gaan. Die eerste twee aspekte is alreeds in Hoofstuk 2 bespreek en daarom word die invloed van hierdie twee aspekte op die swart student se huwelik vervolgens bespreek:

Die huwelik bestaan nie alleen uit die huweliksluiting tussen 'n man en 'n vrou nie, maar ook uit die somtotaal van die komponente of samestellende dele van die huweliksverhouding (Alpaslan, 1994:17). Die huweliksverhouding bestaan volgens Alpaslan (1994:19) uit veertien komponente. Hierdie komponente is van toepassing op 'n monogame huweliksvorm (een man en een vrou), dit wil sê 'n huwelik volgens die Westerse kultuur. Die navorser stem saam met Alpaslan se verdeling van die veertien komponente van die huweliksverhouding en bespreek die swart getroude student aan die hand van hierdie veertien komponente. Daar is geen literatuur ten opsigte van die komponente van swart huwelike beskikbaar nie, en daarom kan nuwe inligting van swart huwelike so bekom word. Die veertien komponente van die huweliksverhouding sien soos volg daarna uit:

- 3.3.1 Die gesin van herkoms;
- 3.3.2 selfbeeld;
- 3.3.3 seksualiteit;
- 3.3.4 huwelikskeuse;
- 3.3.5 huweliksmotief;
- 3.3.6 kommunikasie;
- 3.3.7 konflikhantering;
- 3.3.8 potensiële groeiruumte;
- 3.3.9 rolverdeling;
- 3.3.10 beroepsbeoefening;
- 3.11 ouerskap;
- 3.12 finansies;

3.13 skoonouers;

3.14 geloofsgroei.

3.3.1 Die gesin van herkoms as komponent van die huweliksverhouding

Die swart getroude student leer volgens Stahmann en Hiebert in Alpaslan (1994:22) die kenmerke van die huwelik/gesin van hul gesin van herkoms en vermeld: "Marital expectations, marital attitudes, and marital behavioural patterns are not born into us. We learn them from parents and family-of-origin". Tydens die vorige hoofstuk is die waarde en funksie van kultuur vir die individu uiteengesit. Soos reeds deur Kuykendall (1992:1) vermeld, is die mens 'n produk van sy/haar eie kultuur en dit bepaal die wyse waarop die mens dink, doen en reageer. Kultuur (so ook huweliksverwagtinge, -houdings en gedrag) word deur die ouers en gemeenskap aan die kind oorgedra en aangeleer. Van Niekerk (1987:24) is van mening dat die swart egpaar as kind gewoontes binne die swart kultuur aanleer en dus minder op individualisme gefokus is.

In die geval van swart getroude studente bespreek Sebata (1997:16) die invloed van die gesin van herkoms op die swart student se funksionering. Die swart studente het 'n ekonomiese en akademiese agterstand, aangesien: "... parents of black students have fewer years of education (or are completely illiterate), earn less, or work at lower status jobs ..". (Allen, Epps & Haniff, 1991:5) Watter invloed het hierdie agterstand van die swart student op die huweliksverhouding?

Om saam te vat, word verskillende rolle, opvoedingswyses, dissipline, kommunikasie en die egpaar se waardes en norme deur die gesin van herkoms aangeleer en dit verskil van die Westerse norm. Die swart getroude student is tydens die akkulturasieproses aan die Westerse norm blootgestel. As gevolg hiervan meen Alpaslan (1994:22) dat verloofdes voor die huwelik 'n voorraadopname van die ervarings, indrukke, ondervindings en manifestasies

van die gesin moet maak. Die familie- en gesinsagtergrond moet geëvalueer word. Die verhouding met die ouers en die res van die gesinslede, voorheen en tans, moet geïdentifiseer word. Die aard van die opvoeding en die gevoelens daaromtrent moet uitgespreek word. Gebruike, gewoontes en verhoudingsgedrag van beide se gesin van herkoms, moet teenoor mekaar uitgedruk word.

Na aanleiding van die literatuur is die navorser van mening dat hierdie komponent noukeurig deur die swart egpaar bespreek moet word. Nie alleen die invloed van die tradisionele gesin van herkoms moet geïdentifiseer word nie, maar ook die invloed van die Westerse huwelik en gesin. Die swart getroude studente moet dus vasstel wat hul veranderende idees, gevoelens en gewoontes van die huwelik is.

3.3.2 Selfbeeld as komponent van die huweliksverhouding

Selfbeeld word deur Higgins in Alpaslan (1994:31) omskryf as: "Jou selfbeeld is dit wat jy dink van jou voorkoms, intelligensie, prestasievermoë, interpersoonlike verhoudings en ook jou idee van wat ander van jou dink. Selfbeeld is die siening wat 'n persoon van homself het, nadat hy homself geëvalueer het". Soos reeds vermeld bied kultuur die swart student 'n identiteit en 'n selfbeeld. Die ideë-oordrag, ontwrigting in die persoonlikheidsstruktuur, maatskaplike ontbinding en die hele proses van akkulturasie beïnvloed die egmaat se siening van hom/haarself. Gibbs in Flemming (1984:21) vermeld dat swart studente in blanke universiteite identiteitsprobleme ontwikkel, aangesien hulle rolverwarring, angs en depressie ervaar.

Laasgenoemde gee aanleiding tot aanpassingsprobleme en sluit aan by Nolte (1995:44) wat tydens vorige bespreking die belangrikheid van die suksesvolle aanpassing by veranderende omstandighede, die nakoming van

verantwoordelikhede en die hantering van die ontwikkelingstake van die individu as student en as egmaat, beklemtoon. Laasgenoemde is noodsaaklik vir die ontwikkeling van 'n onafhanklike, effektiewe volwassene en dra tot 'n gesonde selfbeeld en gebalanseerde maatskaplike funksionering binne die huwelike by. Om hierdie rede moet die identiteitsprobleme onder swart getroude student aangespreek word (Flemming, 1984:21).

Selfbeeld hou volgens Alpaslan (1994:39) direk met huweliksaanpassing en huweliksgeluk verband, en daarom moet daar tydens huweliksvoorbereiding en begeleiding aandag geskenk word aan strategieë om die selfbeeld in interpersoonlike verband uit te lig. Alpaslan (1994:38) meen verder dat 'n betekenisvolle verhouding vir die uitbouing, vorming en hervorming van die selfbeeld nodig is. Die navorser stem saam en beklemtoon die belangrikheid van wedersydse kennis van die swart studente egpaar se gevoelens en menings oor hulself en die verskillende komponente van die huweliksverhouding. Sodoende kan die bogenoemde identiteitsprobleme aangespreek word.

3.3.3 Seksualiteit as komponent van die huweliksverhouding

Die voornemende huwelikspare/jonggetroude huwelikspare is onsekerheid ten opsigte van die plek van seksualiteit binne die huweliksverhouding (Alpaslan, 1994:41). Die rede hiervoor is die verskillende sosialiseringmodelle waaraan die individu blootgestel word. In die sosialiseringmodelle in die tradisionele huwelik is geslagsgemeenskap meer as net 'n behoeftebevrediging, dit het 'n simboliese betekenis en is belangrik vir voortplanting (Kimathi, 1994:13).

Die navorser verskil dus van Alpaslan (1994:41) en stem saam met Kimathi (1994:13) en Van Niekerk (1987:28) wat meen dat die swart voornemende huwelikspare/jonggetroudes die plek van seksualiteit in voortplanting erken, aangesien voortplanting vir die tradisionele kultuur 'n manifestasie van

lewenskrag om die dood te oorwin, is. Die swart egpaar kan hulle in hul nasate voortlewe. Om hierdie rede vermeld Kimathi (1994:17): "... a single man was excused if he fathered a child outside marriage". Die gemeenskap verkies 'n kind buite die huwelik bo die moontlikheid om te sterf sonder kinders. Voorhuwelikse gemeenskap kom algemeen onder die swart studente voor en word volgens baie kulture nie verbied nie, alhoewel sekere kulture meer rigiede reëls daarstel.

Tradisionele verskille ten opsigte van seksuele bevrediging kom wel voor, aangesien dit in sekere kulture slegs vir die tradisionele man beskore is. Kimathi (1994:13) vermeld dat die tradisionele vrou in sekere kulture nie geslagsgemeenskap mag geniet nie. Indien sy dit geniet, is dit 'n teken vir die man dat hy 'n nuwe vrou moet kry. Die vraag ontstaan of die swart getroude studente wel hierdie persepsie van seksuele bevrediging nastreef, indien nie, wat is hul persepsie? Het die akkulturasieproses 'n invloed op die individu se seksuele persepsie?

Die navorser is van mening dat die akkulturasieproses wel 'n invloed op die seksuele verhouding in swart huwelike het, aangesien die moderne/"elite" swart egpaar meer van kontrasepsiemetodes gebruik maak (Van Niekerk, 1987:29). Die tradisionele swartman is nie ten gunste van kontrasepsie nie. Verder is poligamie volgens Schapera in Van Niekerk (1987:30) besig om sy funksie in die moderne samelewing te verloor. Monogamie is meer koste-effektief, en die veranderende behoeftes van die geëmansipeerde swart vrou, dwing die swart man om meer aan haar behoeftes aandag te gee (Van Niekerk, 1987:30).

Liefde en trou is volgens Lamb (1982:37) nog nie genoegsaam onder die swart egpare in die akkulturasieproses ontwikkel nie en vermeld: "In the cities, sexual morals are much looser, but affection between men and women is only rarely displayed or expressed. You will never see a young couple in East Africa

exchanging touches or simply sitting quietly in a restaurant, looking at each other. Africans skip the preliminaries known in the West, where a European couple might kiss, Africans copulate". Die navorser stem hiermee saam en identifiseer die leemte in die literatuur oor verdere inligting ten opsigte van die "elite" swart egpaar, soos gedefinieer deur Kimathi (1994:8) in Hoofstuk 2, se veranderende seksuele behoeftes.

Ten spyte van hierdie leemte kan daar tydens huweliksvoorbereiding of -begeleiding sinvolle bespreking aangemoedig word. Christenson in Alpaslan (1994:42) benadruk die volgende gedagte: "Sex is one aspect of marriage. Like any other thing in the marriage it should be done as well as possible but it should not be allowed to color every other aspect of marriage".

3.3.4 Huwelikskeuse as komponent van die huweliksverhouding

Die proses van akkulturasie het groot verwarring ten opsigte van die keuse van 'n huweliksmaat veroorsaak (Van Niekerk, 1987:28). Die tradisionele gebruik waar die ouers vir hulle kinders egmaats kies, vervaag onder die moderne swart gemeenskap. Die sterk familieverbintenisse tussen die tradisionele swart man en swart vrou se families vervaag daarmee saam. Sekere aspekte van die tradisionele huwelik, soos lobola, vind nog plaas. Ongelukkig gaan lobola dikwels gepaard met die selfsugtige motiewe van die ouers wat alle uitgawes aangaande die dogter se opvoeding, as lobolaprys aanvra. Ten spyte hiervan vermeld Viljoen (1994:85) 'n interessante bevinding, naamlik dat baie swart egpare ten gunste van lobola is, aangesien dit sosiale en sielkundige sekuriteit en familiestabiliteit verseker.

Die swart getroude student se keuse van huweliksmaat vind meer op individuele en persoonlike basis plaas as voorheen en daarom beklemtoon Smith & Apicelli (1982:194) die volgende standpunt: "n Gelukkige huwelik is slegs moontlik as jy

die hulp gevind het wat by jou pas". Schulz & Rogers in Alpaslan (1994:63) is van mening dat daar by elke individu sekere norme en aanwysers ten opsigte van die keuse van 'n huweliksmaat is. Faktore wat van belang is by die keuse van 'n huweliksmaat, is homogeniteit (soort soek soort), die komplementeringsteorie (basiese behoeftebevrediging), die ouerlike beeld en die dupliseringsteorie (dieselfde persoonlikheidstrekke).

Daarteenoor verwys Van der Vliet (1991:76) se navorsing oor die huweliksverwagtinge van stedelike swart egpare, eerder na die kenmerke van die "ideale man" en "ideale vrou" as die norme/aanwysers vir die keuse van 'n huweliksmaat. Die kenmerke van die "ideale man" en "ideale vrou" sien soos volg daarna uit:

- * Die "ideale man" moet liefdevol, konsidererend, aantreklik en opgevoed wees. Hy moet finansiële stabiliteit voorsien en goeie vaderlike eienskappe openbaar.
- * Die "ideale vrou" moet 'n goeie vrou, ma en huisvrou wees. Sy moet goeie maniere handhaaf, opgevoed en intelligent wees en respek teenoor haar man en sy familie betoon. Sy kan 'n inkomste genereer.

Verdere interessante gegewens in Van der Vliet (1991:87) se navorsing is dat die meeste respondente toon dat liefde vir mekaar, voldoende besteding van tyd met die kinders, asook kameraadskap belangrike faktore vir die keuse van 'n huweliksmaat is. Verdere samevattende faktore van belang in die keuse van 'n huweliksmaat onder swart getroude studente, word soos volg saamgevat:

- * die keuse van iemand met dieselfde ras of kultuur (Alpaslan, 1994:64);
- * die ooreenstemmende politieke standpunte (Smuts, 1982:22);
- * die rol van intelligensie of onderwyspeil (Alpaslan, 1994:64);
- * dieselfde geloofsoortuigings, aangesien verskille tot konflik aanleiding kan gee (Du Toit, 1984:67);

- * iemand met min of meer dieselfde ouderdom, alhoewel mans neig om vroue jonger as hulself te kies (Steyn & Breed, 1977:149);
- * basiese behoeftebevrediging (Alpaslan, 1994:65);
- * egmaat beskik oor positiewe eienskappe van die individu se ouers (Mace, 1981:48);
- * egmaats het naastenby dieselfde persoonlikheidseienskappe of temperament (Alpaslan, 1994:66).

Die navorser stem met die bogenoemde saam, maar is ook van mening dat fisiese aangetrokkenheid op interne (persoonlikheid) en eksterne (liggaamlike) vlak van groot belang is. Hierdie faktore is die algemene of universele aspekte wat grotendeels in alle verhoudings in verskillende kulture voorkom. Die literatuur ten opsigte van die voorkeure van die swart man en vrou is beperk, maar wat duidelik na vore tree, is die belangrikheid van vrugbaarheid/voortplanting as 'n faktor tot huwelikskeuse in swart huwelike (Kimathi, 1994:13).

3.3.5 Huweliksmotief as komponent van die huweliksverhouding

Die huwelikskeuse en -motief loop hand aan hand. Die huwelikskeuse toon wie die lewensmaat van die individu moet wees, terwyl die huweliksmotief die rede waarom die egpaar wil trou/getrou het, aandui. Alpaslan (1994:71) is van mening dat daar tydens huweliksvoorbereiding en -begeleiding 'n ruim geleentheid vir die bespreking van die verskillende motiewe vir huweliksluiting moet wees.

Die navorser is van mening dat die samelewing van elke man en vrou verwag om te trou. 'n Huwelik is deel van kultuuroorname, voortplanting en vir party 'n geloofsoortuiging. Rice (1983:57) bespreek die konsep van liefde as die belangrikste basis van die huwelik en so ook die belangrikste motief vir huwelike.

Die liefde bestaan uit vriendskap, romantiek, afhanklikheid, seksualiteit, onselfsugtigheid en aanvaarding (Rice, 1983:60-63). Volgens die vorige bespreking van seksualiteit as komponente van die huweliksverhouding, is dit duidelik dat voortplanting weer onder die swart huwelike 'n belangrike motief vir die huwelik is. Hiermee saam sluit dit ook die bevrediging van seksuele behoeftes in, alhoewel die veranderende samelewingswaardes en -norme, seksuele bevrediging buite die huwelik begin aanvaar. Geliefdes tree in die huwelik:

- * as gevolg van 'n buite-egtelike swangerskap (Rice,1983:68);
- * om eensaamheid te oorbrug en nie alleen oud te word nie (Alpaslan, 1994:68);
- * om waarde en seksualiteit te bewys (Rice, 1983:65);
- * om sekuriteit, hetsy op emosionele of finansiële vlak, te verkry (Thomton, 1982:21);
- * om van ongelukkige huislike omstandighede te vlug (Rice, 1983:65);
- * vir kameraadskap en vriendskap (Alpaslan, 1994:68);
- * as gevolg van 'n spesifieke ouderdomgroep en sosiale druk (Rice,1983:53);

Die motiewe tot die huwelik is 'n belangrike komponent van die huweliksverhouding, aangesien verskillende motiewe tot verskillende huweliksverwagtinge aanleiding kan gee wat versoenbaar of onversoenbaar kan wees. Die swart getroude student het, soos reeds vermeld, andersoortige behoeftes, verwagtinge en motiewe van die huwelik. Weereens gaan hierdie komponent in swart getroude studente met die vlak van geletterdheid en die invloed van die proses van akkulturasie gepaard (Van der Vliet, 1991:3). Die moderne huwelik het ander huweliksmotiewe as die tradisionele huwelik, maar in die geval van die swart getroude student neem daar meer studente die moderne huweliksmotiewe deur akkulturasieproses aan (Van der Vliet, 1991:3)

3.3.6 Kommunikasie as komponent van die huweliksverhouding

Kommunikasie vir die huwelik is so noodsaaklik soos bloed vir die liggaam (McQueen, 1988:18-19). Sonder verbale en nie-verbale kommunikasie is 'n verhouding en die verkenning van mekaar nie moontlik nie. Hurt en Rydman in Alpaslan (1994:72) definieer kommunikasie soos volg: "Communication is the process of conveying, transmitting, or moving information, ideas, or feelings from a sending source (through a path or channel) to a receiver".

Tradisioneel is die swart huwelike nie soseer deur persoonlike voorkeur, op individualiteit en aanvoeling vir mekaar gerig nie, maar wel deur posisies in die familiestruktuur. Die swart kultuur fokus meer op die groep en minder op die individu wat 'n definitiewe uitwerking op die individu se persoonlikheid het (Sargent & Williamson in Van Niekerk, 1987:24). Die onvermoë van die individu om hom/haarself intiem in 'n stabiele emosionele vriendskap te gee, ontstaan (Van Niekerk, 1987:24). Laasgenoemde stem ooreen met die vorige bespreking van Nolte(1995:40) dat die swart student probleme met die teenoorgestelde geslag ervaar.

Kommunikasie en buigsaamheid is volgens Obudho (1983:179) van groot belang en vermeld dat daar min kommunikasie tussen swart egpare plaasvind, aangesien hulle so opgevoed is. Die swart kultuur fokus nie op sinvolle luistervaardighede en kommunikasie nie, aangesien die groep en gemeenskap bo individualiteit geplaas word. Die minimale fokus op individualiteit gee tot die verlies aan tydsbesteding aanleiding en fokus nie op mekaar se behoeftes en probleme nie (Dickstein, 1991:472) Laasgenoemde gee weer aanleiding tot die verlies aan effektiewe kommunikasie. Laastens vermeld Dlamini (1990:39) dat die swart man 'n outokratiese verhouding met sy vrou aanleer, terwyl die swart vrou 'n behoefte aan 'n meer demokratiese verhouding ontwikkel.

oorsake van konflik in swart huwelike word op finansiële verskille (Obudho, 1983:23), rolverwarring, individualiteit, emosionele uitdrukking en seksuele aanpassing gegrond (Obudho, 1983:177-178). 'n Gebrek aan vertroue, verbondenheid en huweliksontrou is verdere aspekte wat tot konflik aanleiding gee (Dickstein, 1991:477).

Die bogenoemde faktore wat tot konflik aanleiding gee, kan in die komponente van die huweliksverhouding saamgevat word. Die navorser is van mening dat enige van die komponente van die huweliksverhouding

Die navorser spreek na aanleiding van die bogenoemde bespreking haar kommer oor die gebrek aan effektiewe kommunikasie onder swart huwelike uit. Vorige besprekings toon dat daar in die akkulturasieproses bykomende verskille, ten spyte van verskille in die huweliksverhouding tussen swart getroude studente ontstaan. Hierdie problematiek moet tydens huweliksvoorbereiding/-begeleiding aangespreek word. Die huwelikspaar moet oor die vermoë beskik om effektiewe kommunikasie te evalueer en verdere kommunikasievaardighede aan te leer.

3.3.7 Konflik as komponent van die huweliksverhouding

Die konstruktiewe hantering van geskilpunte in die huwelik bevorder huweliksgeluk (Alpaslan, 1994:83). Soos reeds bespreek, is daar 'n leemte in effektiewe kommunikasie onder swart getroude studente. Die belangrikste oorsake van konflik in swart huwelike word op finansiële verskille (Obudho, 1983:23), rolverwarring, individualiteit, emosionele uitdrukking en seksuele aanpassing gegrond (Obudho, 1983:177-178). 'n Gebrek aan vertroue, verbondenheid en huweliksontrou is verdere aspekte wat tot konflik aanleiding gee (Dickstein, 1991:477).

Die bogenoemde faktore wat tot konflik aanleiding gee, kan in die komponente van die huweliksverhouding saamgevat word. Die navorser is van mening dat enige van die komponente van die huweliksverhouding 'n bron van konflik kan wees, mits die swart egpaar van die begin af al die komponente oop, eerlik en deur middel van effektiewe kommunikasie bespreek. Die huwelik is 'n voortdurende proses van ontdekking en mekaar leer ken. Indien laasgenoemde nie plaasvind nie, kan konflik huweliksongeluk voorsaak. Die navorser stem saam met Morgan in Alpaslan (1994:83): "A successful marriage is not characterized by an absence of all conflict and difficulty, but rather by the ability

to work through them". Tydens huweliksvoorbereiding en-begeleiding moet konstruktiewe konflikthantering geëvalueer en aangeleer word.

3.3.8 Potensiële groeiruumte as komponent van die huweliksverhouding

Die huwelik sluit afsonderlike en gesamentlike groei in. Potensiële groeiruumte word deur Alpaslan (1994:90) gedefinieer as: "...die vermoëns waarop die voornemende huwelikspaar beskik om mekaar enensyds toe te laat om afsonderlik te groei, maar andersyds saam te werk tot gesamentlike groei in die huwelik". Selfs "Die profeet" van Gibran (1984:15) beskryf hierdie komponent met poëtiese woorde: "Min mekaar, maar moenie van liefde boeie maak nie".

Daar is sekere faktore wat "min mekaar" in potensiële groei in die huwelik bepaal, naamlik:

- * afsonderlike en gesamentlike vriende, en
- * afsonderlike en gesamentlike stokperdjies en belangstellings (Alpaslan, 1994:92-94).

Die egpaar moet hierdie faktore noukeurig bespreek om mekaar se behoeftes ten opsigte van persoonlike ruimte te identifiseer. Soos reeds bespreek, verskil die persepsie van "liefde boeie maak" tussen die moderne en tradisionele huwelik. Die tradisionele huwelik vereis selfverloëning en onderdrukking van die individu se persoonlike identiteit, terwyl daar in die moderne huwelik ruimte vir individuele groei, seggenskap, vryheid en selfverwesening is (Rice, 1983:9). In tradisionele huwelike gaan dit oor die ontwikkeling van die groep en nie die ontwikkeling van die individu nie. Volgens die literatuur vind daar min persoonlike groei in swart huwelike plaas. Soos reeds vermeld en tydens verdere bespreking, weet die swart man nie hoe om die emansipasie van die vrou te hanteer nie. Wantroue benadeel die behoud van afsonderlike vriende en persoonlike aktiwiteite, asook huweliksgeluk.

Ten spyte hiervan beskryf Rice (1983:108) die ontstaan van 'n "nuwe huwelik" onder die Amerikaanse swart egpare, naamlik dat die man en die vrou mekaar die geleentheid gun om persoonlik te groei, selfverwesening, en selfaktualisering toe te pas. Die vraag ontstaan of hierdie "nuwe huwelik" oorsee ook die swart huwelik in Suid-Afrika kan verteenwoordig of word die tradisionele norme van persoonlike groei nog toegepas? Die navorser is van mening dat die sukses van 'n huwelik daarin bestaan om aan mekaar die geleentheid te bied om individuele en gesamentlike groei binne die huweliksverhouding te bewerkstellig. Daarom moet hierdie komponent in huweliksberading onder swart studente aandag geniet.

3.3.9 Rolverdeling as komponent van die huweliksverhouding

'n Komponent wat tot die afsonderlike en gesamentlike groei van die egmaats bydra, is die huweliksverpligtinge en -verantwoordelikhede. Die rolverdeling binne die huwelik, sluit hierdie verpligtinge en verantwoordelikhede in. Rice (1983:175) is van mening dat rolverdeling binne die moderne huwelik eerder gaan oor die uitruiling van rolverantwoordelikhede as oor wat die man en die vrou moet doen.

Die tradisionele huwelik word gekenmerk deur 'n duidelike verdeling van rolle tussen die geslagte, naamlik waar die man hoofsaaklik buitenshuis en die vrou binneshuis is (Alpaslan, 1994:95). Die emansipasie van die vrou het volgens Van Niekerk (1987:32) tot die toename in ekonomiese onafhanklikheid en funksionering van die vrou aanleiding gegee. Die tradisionele swart vrou is in die moderne lewe nie meer so ondergeskik aan die swart man en sy familie as in die verlede nie (Van Niekerk, 1987:32). Hierdie nuwe situasie vereis 'n intiemer verhouding in die huwelik, maar soos reeds bespreek, is dit en meer openlike

kommunikasie 'n leemte in moderne/"nuwe" swart huwelike (Van Niekerk, 1987:32).

Die swart getroude student moet aandag gee aan die verdeling van rolle, aangesien hulle die verantwoordelikhede as student, egmaat en somtyds as ouer moet nakom. Al hierdie verantwoordelikhede kan nie sonder die sinvolle verdeling van rolle hanteer word nie. Aan die hand van die vorige bespreking, vind sinvolle rolverdeling onder swart getroude studente nie plaas nie. Die voornemende huwelikspaar moet voortdurend die rolverdeling en roluitruiling bespreek om individuele en gesamentlike groei te bevorder. Rose & Rose in Alpaslan (1994:96) beskryf die uitwerking van 'n gebrek aan rolverdeling: "A lack of flexibility and willingness to share roles, creates a lot of stress, boring routine, and a lack of empathy for the other person's contribution to (family life)".

3.3.10 Beroepsbeoefening as komponent van die huweliksverhouding

Beroepsbeoefening kan die vlakke van huwelikstevredenheid bepaal en/of beïnvloed (Alpaslan, 1994:97). In die rolverwagtinge van die tradisionele huwelik, waar die man die broodwinner en die vrou die tuisteskepper is, speel beroepsbeoefening volgens Smith en Apicelli (1982:266) nie so 'n belangrike rol nie. In die moderne huwelik is beroepsbeoefening van kardinale belang, en moet daar verkenning en beskrywing oor die onderwerp plaasvind.

Stedelike swart getroude studente wat 'n voltydse betrekking beklee, ervaar volgens Young, Ekeler, Sawyer en Prichard (1994:508) die meeste probleme in die akkulturasieproses. Laasgenoemde outeur vermeld dat daar deesdae meer gereeld werk in die stede aan die swart vrou as aan die swart man aangebied word.. Hierdie situasie of sosiale verandering skep verwarring in die hierargiese status van die man en kan selfs tot depressie en geweld aanleiding gee.

Volgens Dickstein (1991:471) is daar meer vroulike studente op die Amerikaanse Universiteite as mans, alhoewel hulle minder ambisieus as die mans is. Dickstein (1991:471) vermeld: "Part of the unspoken agenda for the couple may relate to life goals regarding balance between career and family". Die navorser is van mening dat huweliksongeluk onder andere, die gevolg van 'n wanbalans tussen beroep en die huwelik is. So kan dit gebeur dat die swart manlike student wat voltyds 'n betrekking beklee, deur sy vrou verwerp word, aangesien hy te min tyd aan haar spandeer. So kan dit ook gebeur dat die swart man sy vrou ('n student) in die begin ondersteun, maar haar later verbied om verder te studeer, aangesien hy nie met 'n professionele persoon getroud wil wees nie (Dickstein, 1991:477). Vind hierdie tendense in Suid-Afrika ook plaas? In die empiriese verwerking in Hoofstuk 4 word hierdie vraag verder bespreek.

3.3.11 Ouerskap as komponent van die huweliksverhouding

Suksesvolle ouerskap is beplande ouerskap wat deur egpare met 'n goeie vlak van huweliksaanpassing bereik kan word (Alpaslan, 1994:115). Indien daar nie 'n vlak van goeie huweliksaanpassing heers nie, kan ouerskap as 'n krisis in die lewenssiklus van die gesin gesien word (Parent & Parent en Landis & Landis in Alpaslan, 1994:101). Die ewewig van die gesin word deur die koms van 'n kind, en die daaropvolgende kinders versteur. Mans en vrouens verskil ten opsigte van die wyse van opvoeding van kinders en dit kan tot huwelikskonflik en gesinsverwarring aanleiding gee (Rice, 1983:348).

Soos reeds vermeld, is die tradisionele huwelik onderhewig aan veranderinge wat ouerskap in die huweliksverhouding beïnvloed. Ouerskap as komponent van die huwelik hou met die rolverdeling tussen die man en die vrou verband. Die swart man voldoen nie meer aan al die vereistes van die swart vrou nie, en dit tree veral in die opvoeding van die kinders na vore. Die swart man is nie by die opvoeding van die kinders betrokke nie, wat daartoe lei dat die swart vrou

die huishouding en die opvoeding van die kinders alleen moet behartig (Dlamini, 1990:38). Huwelikskonflik en onenigheid ontstaan, aangesien die moderne swart vrou haarself gelyk met haar man sien, terwyl haar man haar nog as ondergeskikte hanteer (Dlamini, 1990:38). Dit sluit aan by vorige besprekings dat die swart man nie weet hoe om die geëmansipeerde swart vrou te hanteer nie.

'n Verdere probleem ten opsigte van ouerskap, is dat die swart egpaar nie oor die nodige vaardighede in die dissiplinerig van die kinders beskik nie (Richeport-Haley, 1998:79). Die invloed van die sosiale veranderinge in die gemeenskap en die generasiegaping kan as rede hiervoor aangevoer word. Dickstein (1991:478) vermeld interessante inligting ten opsigte van die swart getroude student: "Since a sizeable number of students have divorced and are in second or third marriages with children from a previous marriage, marital therapy issues may center on the inability of the stepparent and child to develop a respectful, accepting, and caring relationship". Die swart getroude student moet sinvolle tydsbesteding aan die kinders en aan sy/haar egmaat beplan en toepas. Hoe kan hierdie probleem tussen die swart man en sy geëmansipeerde swart vrou hanteer word? Die resultate en gevolgtrekkings van hierdie studie sal aanbevelings ten opsigte hiervan bied.

Die navorser is van mening dat die voornemende huwelikspaar 'n voorkomende benadering ten opsigte van die beplanning van ouerskap moet ontwikkel. Die nodige aanpassings en vaardighede moet aangeleer word, om sodoende die disintegrasië van die gesin te voorkom en te verseker dat 'n toestand van ewewig behoue bly. Effektiewe kommunikasie speel volgens die navorser in hierdie verband 'n belangrike rol, maar volgens Obudho (1983:179) is effektiewe kommunikasie 'n leemte in swart huwelike en moet hierdie komponent verdere aandag geniet.

3.3.12 Finansies as komponent van die huweliksverhouding

Finansiële verkryging en besteding binne die huwelik kan 'n bron van groot konflik wees. Landis en Landis in Alpaslan (1994:116) en Rice (1983:230) bewys deur navorsing dat die onoordeelkundige finansiële bestuur in die meeste huwelike met 'n lae graad van aanpassing voorkom. Finansies ten opsigte van swart huwelike toon veranderinge, aangesien die vrou die beroepswêreld betree en nie meer soos in die verlede van haar man afhanklik is nie (Dlamini, 1990:39). Die rede vir hierdie verskille word deur Herrigan & Herrigan in Rice (1983:230) bespreek: "One of the reasons couples have disagreements over money is because of traditional masculine-feminine differences in socialized priorities".

Finansiële verskille word deur Dickstein (1991:471) bevestig en meld dat hierdie verskynsel algemeen onder swart getroude student voorkom. Hierdie verskille ten opsigte van finansiële beplanning gee tot spanning en huwelikskonflik aanleiding (Obudho, 1983:23). Om hierdie rede moet die huwelikspaar oor 'n werkbare finansiële plan ooreenkom. Gesprekke oor die betekenis van geld vir die individu en die wyse van finansiële bestuur en begrotings moet plaasvind.

3.3.13 Skoonouers as komponent van die huweliksverhouding

Die samelewing bevorder negatiewe kondisionering ten opsigte van die gedagtegang van skoonouers. Die navorser meen dat baie egpare geen probleme met hul skoonouers ervaar nie en dit word deur Rice (1983:247-248) bevestig. Probleme kan wel ontstaan as gevolg van die onvolwassenheid van die egpaar en die onrealistiese verwagtinge wat hulle van die skoonouers koester. Die navorser is van mening dat die skoonfamilie van die swart student grotendeels die tradisionele kultuur nastreef en dit ook van hul meer moderne kinders in die stede verwag. Professionele persone in die praktyk ervaar hierdie tendens baie. Verdere redes wat hierby aansluit, is die onvolwassenheid van

die skoonouers en hul weerstand teenoor hul skoonseun/dogter (Alpaslan, 1994:120-122).

Inmenging van die skoonfamilie vind plaas en in sekere gevalle ontwikkel die volgende probleem: "Parents who are emotionally insecure and who have difficulty adjusting to the loss of their child create problems by being overprotected and meddling" (Rice, 1983:249). Die ouers wat hul kinders oorbeskermend grootmaak, sukkel om hulself van hul kind los te maak. Dikwels gebeur dit dat die kind hierdie oorbeskermdende behandeling aanmoedig en eerder sy/haar ouers se raad bo die van sy/haar egmaat volg (Williamson in Rice, 1983:249).

Soos reeds vermeld kan probleme met die skoonfamilie tot huweliksonenigheid, -ongeluk en -konflik aanleiding gee. Richeport-Haley (1998:79) bevestig hierdie aspek: "In most cultures, a mother-in-law or grandparents have power to disrupt a marriage". Die navorser is van mening dat die swart getroude student wel probleme met die skoonfamilie ondervind. Die swart egpaar word meer aan die Westerse huwelike blootgestel wat hul persepsie van die huwelik tydens die akkulturasieproses laat verander het. Die tradisionele uitgebreide gesin het daarom nie meer so 'n groot invloed op die huweliksverhouding soos voorheen nie. Laasgenoemde gee tot misverstande en selfs konflik tussen die egpaar en hul families aanleiding.

Ten spyte van die bogenoemde kan hierdie invloed van die skoonfamilie wel op 'n konstruktiewe wyse hanteer word. Tydens huweliksvoorbereiding of -begeleiding moet die voornemende huwelikspaar feite, gevoelens en ervarings oor die skoonouers en breër skoonfamilie opper. Die begrippe "skoonouers" en "probleme" kan sinoniem wees, indien daar nie effektiewe kommunikasie oor die onderwerp plaasvind nie (Alpaslan, 1994:120).

3.3.14 Geloofsgroei as komponent van die huweliksverhouding

Godsdien kan vir 'n huwelik 'n seën of 'n vloek inhou (Alpaslan, 1994:125).

Die literatuur verwys na hierdie komponent nie net as geloofsgroei soos Alpaslan (1994:125) nie, maar ook as godsdienstige praktyke (Ball, 1993:207 en Locke, 1992:10). Die beoefening van godsdienstige praktyke tot kan huweliksgeluk bydra, al heers daar verskille ten opsigte van hul persepsie en bespreking van godsdienstigheid (Alpaslan, 1994:125).

Godsdienstigheid word volgens Locke (1992:10) gedefinieer as: "Religion is an organized system of the belief in a god, gods, or other supernatural beings". Alpaslan (1994:126-129) bespreek godsdienstigheid aan die hand van die Christelike geloof. Alle kulture sien godsdienstigheid nie in dieselfde perspektief nie. Die tradisionele godsdienstige praktyke beklemtoon die belangrikheid van die kind en die huweliksverhouding (Ball, 1993:206). Volgens Kimathi (1994:2) is daar tradisionele kulture wat na kerstening die christelike geloof beoefening en nog hul tradisionele gebruike voortsit. In die moderne en tradisionele kulture kan verskille oor 'n persoonlike verhouding tot God of verskillende kerkgroepe en gelowe, die geloofsgroei van die huweliksverhouding belemmer (Alpaslan, 1994:126-127).

Die voornemende huwelikspaar moet oor hul persoonlike verhouding tot God, hul kerkgroepe, hul geloofsverskille, verwagtinge en hoe hulle individueel en gesamentlik hul godsdienstige praktyke kan uitleef, praat (Alpaslan, 1994:127).

Die bespreking van hierdie veertien komponente van die huweliksverhouding, met spesifieke verwysing na swart getroude studente, bied 'n kort oorsig oor sekere probleemareas wat tydens huweliksbegeleiding aandag moet geniet. Vervolgens word daar kortliks na die geïntegreerde benadering verwys en daarna 'n samevatting oor die hantering van hierdie probleme wat swart getroude studente ervaar:

3.4 'n GEÏNTEGREERDE BENADERING TEN OPSIGTE VAN HUWELIKSBEGELEIDING AAN SWART GETROUDE STUDENTE IN DIE AKKULTURASIEPROSES

3.4.1 Die geïntegreerde benadering

Die professies in die Geesteswetenskappe moet hulpverlening aan die hand van die sosio-politieke, sosio-ekonomiese en maatskaplike veranderinge ontwikkel. Gobodo (1990:93) stel die volgende uitdaging: "The challenge is to adapt therapeutic practices so that they can be used efficaciously across cultures".

Die literatuur toon duidelike verskille tussen die Westerse en tradisionele huwelik. Die swart getroude student het andersoortige behoeftes en probleme wat tydens huweliksvoorbereiding/-begeleiding aangespreek moet word. Alvorens die terapeut huweliksvoorligting/-begeleiding aan swart getroude studente gee, moet die terapeut 'n studie van swart studente, swart huwelike en ander kulturele aspekte doen (Sue & Sue, 1990:ix). Kulturele bewustheid is van groot belang in die hulpverlening aan swart getroude studente.

Problematiek ten opsigte van swart getroude studente kan aan die hand van die geïntegreerde benadering met die fokus op multikulturele terapie aangespreek word. Sodoende kan wyduiteenlopende probleme aangespreek word. Sue & Sue (1990:ix) vermeld: "Cross-cultural counseling is an exciting and challenging field, and we must all take the initiative in reaching out to learn, advance, and grow". Pedersen en Ivey (1993:88) vermeld die belangrikheid van goeie beplanning in multikulturele terapie. Die terapeut moet oor kennis en vaardighede ten opsigte van onderhoudvoering beskik. Terugvoering is volgens Pedersen & Ivey (1993:88) 'n noodsaaklikheid in kultuurgesentreerde terapie. Die terapeut moet voortdurend aan die kliënt se verbale en nie-verbale gedrag aandag gee. Die tegnieke van onderhoudvoering wat uiters belangrik in

multikulturele terapie is, is parafrasering, ondersteuning, reflektering, fokussering, direkte beïnvloeding, interpretering en verduideliking.

Die geïntegreerde benadering in maatskaplike werk word deur Pick in De Jager (1989:133) beskryf as: "...’n doelgerigte maatskaplikewerkproses met verskillende fases of aksies wat gebaseer is op die probleemoplossende model, die behandelingsmetodes, gevalle-, groep- of gemeenskapswerk, wat gekies word, word deur die kliëntesisteen se behoeftes bepaal binne die verskillende fases in die proses vervul die maatskaplike werker, die kliënt en ander sisteme betrokke, verskillende take en rolle ten einde in die behoefte van die kliënt te voorsien of om sy probleem op te los".

Die Geïntegreerde benadering is kortliks in Hoofstuk 1 bespreek en daarom gaan daar slegs na die implementering van die model verwys word. Die implementering van die model vind in vier afdelings plaas, naamlik:

- * algemene benaderings;
- * benaderings eie aan maatskaplike werk
- * navorsing; en
- * praktykervaring

Die algemene benaderings en die benaderings eie aan maatskaplike werk word kortliks soos volg deur die navorser in Tabel 2 uiteengesit:

TABEL 2: DIE GEÏNTEGREERDE BENADERING

ALGEMENE BENADERINGS	BENADERINGS IN MAATSKAPLIKE WERK
* Teologie	* Psigososiale
* Psigo-analise	* Probleemoplossende
* Ego-psigologie	* Funksionele

* Behaviorisme	* Gedragsveranderings
* Eksistensialisme	* Krisisingryping
* Kliëntgesentreerde (selfteorie)	
* Gestaltbenaering	
* Kognitief-affektiewe	
* Rolteorie	
* Sisteemteorie	

Die probleme in die verskillende komponente van die huweliksverhouding wat swart getroude studente in die akkulturasieproses aan die Universiteit van Pretoria ervaar, word vervolgens kortliks aan die hand van die Geïntegreerde benadering bespreek.

3.4.2 Die probleme wat swart getroude studente ervaar

Na aanleiding van die bespreking van die gesin van herkoms, toon Allen, Ebbs & Haniff (1991:5) dat die swart student 'n akademiese en ekonomiese agterstand ervaar. Swart studente se ouers is in die algemeen laer besoldig en het minder opvoedkundige kwalifikasies as die blanke student. Die hele tradisionele opvoedingstyl, rolverwagtinge van 'n man en 'n vrou, individualiteit teenoor groepsgebondenheid, tradisie en gewoontes kom met die Westerse kultuur op universiteit in konflik. Hierdie komponent kan met behulp van die sisteem- en rolteorie as benaderings van die geïntegreerde model aangespreek word. Indien dit nie aangespreek word nie, gee hierdie tendens tot probleme in die volgende komponent van die huweliksverhouding, naamlik die selfbeeld aanleiding.

Die swart getroude student ervaar interne konflik en persoonlikheidsversteuring tydens hierdie aanpassing by veranderinge. Die verlies aan die onbekende omgewing, rolverwarring, angs, depressie, eensaamheid, verwarring en

identiteitsprobleme ontstaan tydens die proses (Flemming, 1984:21). 'n Gebrek aan sinvolle evaluasie van die "self" en emosionele ontwrigting plaas addisionele spanning op die huweliksverhouding en belemmer die hantering van die ontwikkelingstake van die swart student as individu, student en egmaat (Nolte, 1995:44). Laasgenoemde kan tot 'n onbevredigende, intieme verhouding aanleiding gee (Brandel-Syrier in Van Niekerk, 1987:22). Die psigo-analitiese, kliëntgesentreerde en kognitief-affektiewe benadering kan in die hulpverlening aan die bogenoemde probleme benut word. Die maatskaplikewerkbenadering wat in hierdie verband van nut kan wees, is die psigososiale benadering.

'n Onbevredigende, intieme verhouding benadeel seksualiteit as komponent van die huweliksverhouding. Van Niekerk (1987:29) is van mening dat die moderne/"elite" egpaar meer van kontrasepsiemetodes as die tradisionele swart egpaar gebruik maak. Monogamie is meer koste-effektief en die veranderende behoeftes van die geëmansipeerde swart vrou, dwing die swart man om meer aan haar behoeftes aandag te gee (Van Niekerk, 1987:30). Liefde en trou onder swart getroude studente is volgens Lamb (1982:37) nie genoegsaam ontwikkel nie. Hierdie tendens ten opsigte van seksualiteit kan aan die hand van die psigo-analitiese en behavioristiese benadering aangespreek word. Sodoende sal die egpaar mekaar se drange, motiewe en begeertes verstaan en nuwe gedrag aanleer. As beide partye se behoeftes nie bevredig word nie en kan hierdie tendense in seksualiteit tot huweliksongeluk aanleiding gee.

Laasgenoemde sluit aan by huweliksmotief en huwelikskeuse as komponent van die huweliksverhouding. Die navorser is van mening dat behoeftebevrediging op 'n groter skaal sal plaasvind as die egmaat weet wat elk se verwagting, keuse en motief van die huwelik is. Van der Viet (1991:3) toon dat hierdie twee komponente onder die invloed van die Westerse huwelik, hul tradisionele motiewe en keuses vir 'n huweliksmaat verander het. Die huweliksmotiewe is grotendeels om vir liefde en voortplanting te trou. Die swart man soek 'n "ideale

vrou” wat ‘n goeie vrou en moeder, gemanierd en opgevoed is, terwyl die swart vrou sekuriteit in liefde, finansies en sosiale omstandighede van haar “ideale man” wil hê (Van der Vliet, 1991:76). Die swart man en vrou se persepsies kan deur middel van die psigo-analitiese en psigososiale benadering tydens hulpverlening aangespreek word, om sodoende huwelikskonflik en onenigheid te minimaliseer.

Ten opsigte van huwelikskonflik en -onenigheid vermeld Obudho (1983:79) dat daar ‘n leemte in kommunikasievaardighede en konflikhantering onder swart getroude studente voorkom. As gevolg van die fokus op die groep en nie die individu nie, het die egpare deur kultuuroorname en gesin van herkoms nie die nodige luister- en kommunikasievaardighede aangeleer nie. Die swart student ervaar probleme om hom/haarself intiem in ‘n stabiele emosionele vriendskap te gee, aangesien hulle as kind slegs op die groepe gefokus was (Van Niekerk, 1987:24).

Konflik gaan met kommunikasievaardighede gepaard. As daar ‘n gebrek aan kommunikasievaardighede is, is daar ‘n gebrek aan suksesvolle konflikhantering. Volgens die literatuur vind die grootste mate van konflik onder swart getroude studente ten opsigte van individualiteit (Dickstein, 1991:472), die emansipasie van die swart vrou (Van Niekerk, 1987:32), rolverdeling, finansies, seksuele aanpassing en verwagtinge, wantroue en huweliksontrou plaas (Dickstein, 1991:477). Kommunikasie en konflik kan suksesvol deur die probleemoplossende en funksionele benadering in maatskaplike werk aangespreek word. Kommunikasie is volgens die navorser die belangrikste komponent in die huweliksverhouding, aangesien die egpaar sonder kommunikasie niks van mekaar se persepsies, verwagtinge en behoeftes kan leer ken nie. Met behulp van hierdie twee benaderings kan die egpaar self hul probleme oplos en ‘n geheelbeeld van mekaar verkry.

Verdere probleme kom in potensiële groei, rolverwagtinge, beroepsbeoefening en finansies voor. In beide hierdie komponente is die emansipasie van die swart vrou 'n groot probleem vir die swart man. Grayson & Cauley (1989:11) is van mening dat daar onder Amerikaanse swart getroude studente meer vryheid en eweredige verdeling van rolle en verantwoordelikhede plaasvind. Die navorser is van mening dat die akkulturasieproses in Amerika verder gevorder is as Suid-Afrika en daarom toon die Amerikaanse swart getroude student groter aanpassing en oorname ten opsigte van die Westerse huwelik. Hierdie impak van die akkulturasieproses kan deur middel van multikulturele terapie met die klem op die ego-psigologiese benadering, gedragsveranderingsmodel en krisisingryping aangespreek word. Die terapeut moet net voortdurend van die kulturele verskille bewus wees en die mens as unieke wese in totaliteit hanteer.

Soos reeds vermeld, sien die swart man homself as sy vrou se meerdere terwyl die geëmansipeerde swart vrou haarself as sy gelyke sien. Beroepsgewys is Young, Ekeler, Sawyer & Prichard (1994:508) is van mening dat die stedelike swart getroude student wat 'n voltydse betrekking beklee, die meeste probleme tydens die akkulturasieproses ervaar.

Laastens ervaar die swart getroude student probleme met hul skoonouers, aangesien hul ouers en skoonouers (Richeport-Haley, 1998:79). Die navorser is van mening dat die ouers of skoonouers nog die tradisionele kultuur nastreef, terwyl hul kind(ers) meer die persepsie van die Westerse kultuur op universiteit aanneem. Die skoonfamilie toon inmenging, weerstand teen die skoonseun/dogter en koester onrealistiese verwagtinge van die swart egpaar. Weereens is die sisteem- en rolteorie in maatskaplike werk 'n sinvolle keuse vir die hantering van hierdie probleme.

3.5 SAMEVATTING

- 3.5.1 Die sosio-ekonomiese en politieke veranderinge in Suid-Afrika het 'n groot invloed op swart huwelike en gesinne (Strydom, 1995:115). Na die tagtigerjare en die afskaffing van apartheid, het die toeloop van swart studente aan blanke universiteite drasties toegeneem. Hierdie swart studente kom met 'n vreemde kultuur in kontak wat hulle deur middel van die akkulturasieproses aanneem. 'n "Nuwe" kultuur, naamlik die "elite" word volgens Kimathi (1994:2) geskep. Hierdie gebeurtenis het 'n negatiewe invloed op die swart getroude student se lewe, aangesien slegs sekere kenmerke van die Westerse huwelik aangeneem word, en ander tradisionele kenmerke van die swart huwelik behoue bly (Nbiti in Kimathi, 1994:8).
- 3.5.2 Laasgenoemde situasie gee tot problematiek ten opsigte van die verskille tussen die Westerse en Afrika kultuur/huwelik aanleiding. Alpaslan (1994:3-4) dat die Tradisionele huwelik met outokrasie, vroulike ondergeskiktheid, groot gesinne en min emosionele en persoonlike betrokkenheid, gepaard gaan. Die uitgebreide familiestruktuur het meer seggenskap oor die egpaar as in die geval van die Westerse/moderne huwelik wat op die kerngesin gefokus is. Die Westerse huwelik is meer op individualiteit, behoeftebevrediging, demokrasie, emosionele betrokkenheid en kleiner gesinne gefokus (Alpaslan, 1994:3-4).
- 3.5.3 Die bestudering van hierdie verskille kan deur middel van die empiriese gegewens moontlike kenmerke van hierdie "nuwe" huwelik wat onder swart

getroude studente in die akkulturasieproses ontstaan, identifiseer. Verdere navorsing kan hierdeur gestimuleer word om sodoende die verbrokkeling van die swart huwelike in Suid-Afrika aan te spreek (De Haas, 1989:5).

- 3.5.4 Die swart getroude student het volgens Dickstein (1991:471) andersoortige behoeftes as die ongetroude student, maar word ook deur die akkulturasieproses beïnvloed. Hierdie invloed is aan die hand van die veertien komponente van die huweliksverhouding van Alpaslan (1994:17) bespreek.
- 3.5.5 In die gesin van herkoms ervaar die swart getroude student in die akkulturasieproses problematiek ten opsigte van die verskillende rolle, opvoedingswyses, dissiplinerende en kommunikasiepatrone wat hulle by hulle ouers aangeleer het. Die student se funksionering word negatief deur die ekonomiese en akademiese agterstand van hulle ouers, beïnvloed (Allen, Epps & Haniff, 1991:5). Laasgenoemde gee tot aanpassingsprobleme aanleiding. Die student ervaar identiteitsprobleme, aangesien hierdie aanpassingsprobleme met rolverwarring, angs en depressie gepaard gaan (Flemming, 1984:21). Soos reeds vermeld, beklemtoon Nolte (1995:44) die belangrikheid van suksesvolle aanpassing by veranderende omstandighede vir suksesvolle toekomstige maatskaplike funksionering.
- 3.5.6 Seksualiteit word ook deur hierdie akkulturasieproses beïnvloed, aangesien poligamie volgens Van Niekerk (1987:30) sy funksie in die samelewing verloor. Monogamie is meer koste-effektief en die emansipasie van die vrou dwing die man om aan haar behoeftes aandag te gee en seksualiteit nie net as middel tot voortplanting te sien nie.

- 3.5.7 Die proses van akkulturasie veroorsaak groot verwarring ten opsigte van die keuse van 'n huweliksmaat (Van Niekerk, 1987:28). Die sterk familieverbintenisse tussen die egpare se families vervaag en die ouers kies nie meer hul kinders se egmaats nie. Van der Vliet (1991:76) vermeld die kenmerke van die "ideale man" en "ideale vrou", wat deur swart egpare geïdentifiseer is. Hierdie eienskappe stem baie ooreen met die eienskappe van die Westerse huwelik. Laasgenoemde word ook in die huweliksmotief onder swart getroude studente waargeneem.
- 3.5.8 Kommunikasie is volgens die navorser een van die komponente waarin daar groot problematiek heers. As gevolg van die gesin van herkoms en aangeleerde kultuur, vind daar volgens Obudho (1983:179) min kommunikasie tussen swart egpare plaas. Hulle fokus nie op sinvolle luistervaardighede of individualiteit nie. Die veranderende huweliksvorms vereis egter hierdie twee aspekte en kan huweliksprobleme veroorsaak. Konflikhantering sluit hierby aan. Obudho (1983:23) is van mening dat konflik ten opsigte van rolverwarring, individualiteit, emosionele uitdrukking en seksuele aanpassing plaasvind. Suksesvolle kommunikasie en konflikshantering is volgens die navorser baie belangrik vir huweliksgeluk.
- 3.5.9 Potensiële groei sluit nou hierby aan en vereis selfverloëning (Rice, 1983:9). Selfverloëning fokus weer op individualiteit en soos reeds vermeld deur Obudho (1983:23) vind individualiteit volgens die tradisionele huwelik nie plaas nie. Laasgenoemde hou verband met rolverdeling en verder tot beroepsbeoefening. Die emansipasie van die vrou gee aanleiding tot groot verwarring onder die swart getroude studente, aangesien die swart man nie aan die nuwe verwagtinge van die swart vrou voldoen nie (Van Niekerk, 1987:32). Ouerskap vorm deel van

rolverdeling en verwagtinge van die swart egpaar en na aanleiding van die bogenoemde besprekings, kom daar ook probleme in ouerskap voor (Dlamini,1990:39). Tradisioneel is die swart man nie by die opvoeding van die kinders betrokke nie, maar met die emansipasie van die vrou beoefen die vrou ook 'n voltydse beroep en kan nie die huishouding en kinders alleen behartig nie (Dlamini,1990:38).

3.5.10 Ander komponente wat deur hierdie akkulturasieproses beïnvloed word, is finansies, skoonouers en geloofsgroei. Volgens Dickstein (1991:471) gee finansiële beplanning tot spanning en huwelikskonflik onder die swart getroude studente aanleiding. Weereens hou finansies met beroepsbeoefening en rolverdeling verband, aangesien die swart getroude student ook die beroepswêreld betree en finansiëel onafhanklik kan funksioneer.

3.5.11 Hierdie problematiek ten opsigte van die invloed wat akkulturasie op die swart getroude student het, kan deur 'n geïntegreerde benadering aangespreek word. Die geïntegreerde benadering kan die konsepte van hierdie studie verfyn en in die maatskaplikewerkprofessie inkorporeer. Sebata (1997:16) vermeld dat die akkulturasieproses die swart getroude student wel beïnvloed en grotendeels negatiewe gevolge veroorsaak.

In die volgende hoofstuk word die empiriese verwerking en gegewens uiteengesit om waar te neem of teorie deur die praktyk bevestig word. Vind hierdie tendense onder swart getroude studente wel aan die Universiteit van Pretoria plaas? Indien wel, kan hierdie ondersoek 'n basis vir verdere studie oor hierdie onderwerp stimuleer.